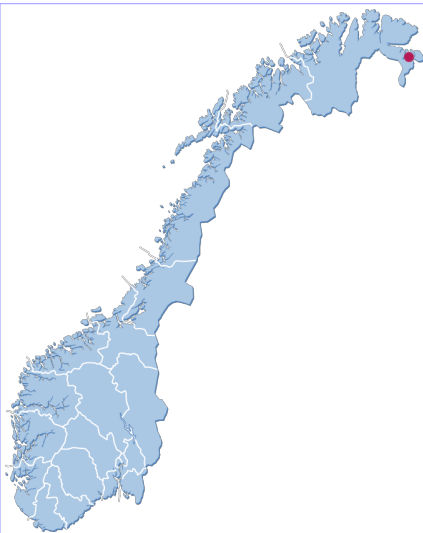
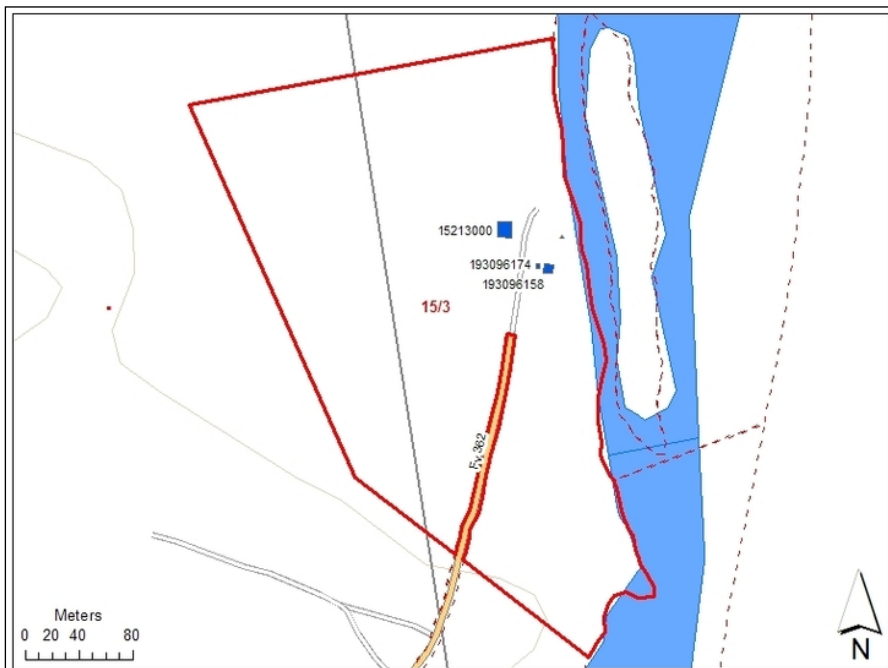

Bygnings- og eiendomsdata

Fylke: Finnmark
 Kommune: 2030/Sør-Varanger
 Opprinnelig funksjon: Bureisingsgård
 Nåværende funksjon: Grensepolitistasjon
 Foreslått vernekategori: Verneklasse 1, fredning
 Totalt antall bygg: 6

Situasjonskart. Opphavsrett: Statsbygg.

Bygningsoversikt, omfang vern

Byggnr	Byggnavn	Oppført	Verneklasse	Omfang	GAB nr	Gnr/Bnr
9903369	Nyrud - Anneks/Uthus (Stabbur)	1919 - 1935	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	193096158	15/3
9903370	Nyrud - Stabbur (Elvenes-stabbur)		Verneklasse 1, fredning	Eksteriør	193096174	15/3
1812	Nyrud Politistasjon (Hovedhus)	1934 - 1936	Verneklasse 1, fredning	Eksteriør/Interiør	15213000	15/3

Vern kompleks

Formål: Formålet med fredningen er å ta vare på Nyrud politistasjon som bureisingsbruk i Pasvik før 2.verdenskrig, og en representant for politiets og Statens virksomhet ved grensen mot Russland.

Begrunnelse: Anlegget er et godt bevart tidligere gårdsanlegg og fremstår som ganske opprinnelig selv om flere bygninger er borte og nye er kommet til. Hovedhuset og ett av dagens to stabbur er opprinnelige. Det er mange spor etter gårdsbruket i området.

Omfang: Fredningen omfatter hovedbygningens eksteriør og interiør, samt eksteriør av de to stabburene.

Beskrivelse kulturmiljø

Nyrud politistasjon ligger 108 km. syd for Kirkenes, i Svanvik, Øvre Pasvik, Sør-Varanger Kommune. Bureisningsbruket Nyrud gård ble bygd opp av nordlendingen Ingvald Eriksen i perioden 1919 - 1922. Eriksen arbeidet tidligere i Kirkenes, men giftet seg med en finsk kvinne bosatt på andre siden av Pasvikelven.

Etter unionsoppløsningen mellom Norge og Sverige i 1905 var det viktig å vise at Norge var en egen nasjon, og også sørge for at den norske nasjonalstaten vokste i antall innbyggere. En måte å gjøre dette på var å begrense utvandringen. I 1908 ble Selskabet til Emigrasjonens inskrænkning stiftet, hvis hovedmål var å arbeide for «indre kolonisasjon». Dets første organiserte bureisningstiltak kom i 1912. I 1920 vedtok Stortinget regler om statstilskudd og lån til bureisning, samtidig som det ble gitt regler om organisering. Den sentrale statsforvaltningen hadde gjennom Landbruksdepartementet en sentral rolle. Bureisningen i Nord-Norge nådde sitt høydepunkt i moderne tid i perioden 1930 - 1960.

Vilkårene for bureising var gunstige i Pasvikdalen. Nyrud gård ble etterhvert den mest velstående gården i Øvre Pasvik. Det er sannsynlig at bureiseren var statlig ansatt og at hovedhuset, oppført 1934 - 36, hadde funksjon som fjellstue for offentlige reisende og i tillegg hadde rikstelefon og -telegraf.

April 1941: Gården okkupert/beslaglagt av tyskerne. Rester av spor etter krigshandlinger, bl.a. 2 broer over Pasvikelva som senere ble sprengt (jfr. beretning Olsen/Ramstad), ligger utenfor eiendommen.

Gården ble drevet av fam. Eriksen fram til 1953 da den ble overtatt av Justisdepartementet v/politimesteren i Sør- Varanger for kr 80 000. Den kalde krigen gjorde at man hadde behov for å sikre nasjonale interesser i området.

I. Eriksen får Kongens fortjenestemedalje for fremragende nybrottsarbeid.

1952: Eriksen bebudet selv å selge gården ("Beretning" Olsen/Ramstad).

13. nov 1953: Salgskontrakt til Staten/Justisdepartementet.

14. nov 1953: Eriksen arrestert mistenkt for spionasje til fordel for Sovjetunionen. Soner i 9 mnd.

1955: JD overtar gården.

Det finnes rester etter et sagbruk fra Eriksens tid: Et fjøs nord for boligen, noen mindre bygninger vest av fjøset, rester av grunnmurer (antagelig med GAB.nr.193 161 235). Mesteparten av oppdyrket jord lå rundt hovedhuset. Fra hovedhuset gikk det vei ned til elva. Det er fortsatt spor i plenen. Før veien opp til Øvre Pasvik ble anlagt, kom de fleste besøkende langs elva.

Diverse spor etter tyskernes okkupasjon fra 1940-årene i terrenget. Rekonstruerte tegninger og bilder viste at det var plassert til sammen 20 brakker (jfr. "beretning" av Olsen/Ramstad). Rester av to sprengte broer over Pasvikelva.

Våningshuset er tatt vare på i sin opprinnelige form. Sammen med to stabbur, det ene opprinnelig og det andre flyttet fra Elvenes, ei ny badstue med tilhørende utedo samt en garasje, utgjør bygningsmassen et vakkert gårdstun ved Pasvikelva, det siste på norsk side.

Gården er i dag stasjon for grensepolitiet, bemannet med to polititjenestemenn om sommeren.

Kilder:

Notat Politiet i Kirkenes 14.11.69

Beretning om "Nyrud politistasjon i Øvre Pasvik" av politibetjentene Jan Olsen og Torvald Ramstad

Torvald Ramstad, i 2009 ved Konsulatet i Murmansk, kjenner godt til anlegget

Roman av Kåre Holt "Mennesker ved en grense": om Nyrud

Bodil B. Johanson, "Overenskomsten (...) 50 år 1949-1999", Norsk Grensekommissariat.

Steinar Wikan, "Kolonialisering og bureising i Pasvikdalen", Oslo, 1980.

SteinarWikan, "Noatun: En ødemarksgård i Øvre Pasvik", Oslo 1991.

Arvid Petterson, "Hus i Finnmark", Fortidsminneforeningen avd. Finnmark, 2005. s.25.

St.meld nr.10 1958 s. 105

NOU 2007: 14 Samisk naturbruk og retts-situasjon fra Hedmark til Troms. Justisdepartementet.

http://www.ub.uit.no/baser/arkinord/categories.php?cat_id=481&l=norwegian

Eiendomshistorikk

I 1918 begynte Ingvald og Marie Eriksen å rydde Nyrud gård, som stod ferdig i 1922. Eiendommen bestod av våningshus, fjøs, stabbur, badstue, redskapsbod, båtnaust og en høysjå. Det dyrkede arealt var på det meste ca- 60 mål. Dessuten tilhørte flere hundre mål utmark til eiendommen.

Nyrud gård ligger innenfor Øvre Pasvik nasjonalpark, et felles norsk-russisk verneområde i 2009 (Pasvik zapovednik). Parken ble opprettet i i Norge i 1970, formelt vernet i Russland i 1992 og fredet i Norge i 1993, utvidet i i Norge i 1995 og 2003. Nasjonalparken har Norges tettste bjørnebestand, sjeldne østlige plantearter og med en flik av den sibirske taigaen.

Verneverdige bygg

Byggnr: 1812
GAB nr: 15213000
Navn: Nyrud Politistasjon
(Hovedhus)
Oppført: 1934 - 1936

Byggnr: 9903369
GAB nr: 193096158
Navn: Nyrud -
Anneks/Uthus (Stabbur)
Oppført: 1919 - 1935

Byggnr: 9903370
GAB nr: 193096174
Navn: Nyrud - Stabbur
(Elvenes-stabbur)
Oppført:

Nyrud gård, sett fra sørøst. Fra venstre: våningshus, Elvenesstabbur, stabbur, garasje, badstu. Opphavsrett: Statsbygg.

Våningshusets sørvestfasade. Opphavsrett: Statsbygg.

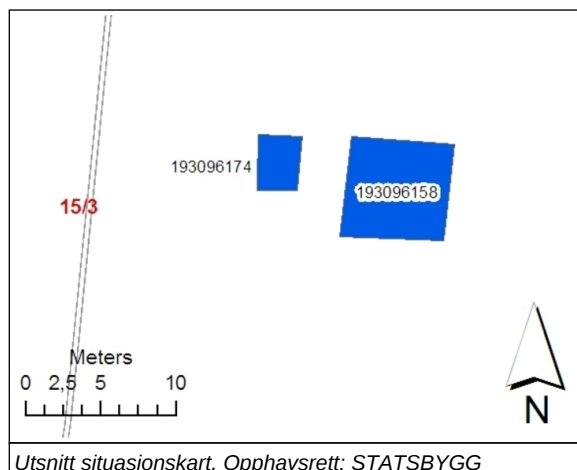
Fra venstre: badstue, stabbur, redskapsbod. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 9903369 Nyrud - Anneks/Uthus (Stabbur)

Kompleks 720 NYRUD POLITISTASJON

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG NORD
GAB nr:	193096158
Gnr/bnr:	15/3
Oppført:	1919 - 1935
Byggherre:	Antagelig Ingvald Eriksen.
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	Landbruk
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Stabbur
Regulering:	Ikke registrert: null
Vernestatus:	Annet vern: Gården ligger innafor grensene til Pasvik naturreservat, Sør-Varanger kommune, vedtatt 15.10.1993.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Tømmerverket fremstår som opprinnelig. Takdekke, lister, dører og vinduer er av senere dato.

Sammendrag bygningshistorie

Stabburet oppføringsdato er ukjent, men stammer antageligvis fra Eriksens tid. Bygningen brukes i dag som overnattingssted.

Bygningshistorikk

1919	1935	Oppføringsdato ikke kjent. Opprinnelig sto stabburet antagelig nordvest for hovedhuset iflg. bilder fra 1930-tallet.
2003		Møblert som overnattingssted. Tetting i vegg. Ny hems og trapp.

Vern

Formål:	Formålet med fredning er å bevare bygningen som et eksempel på bureising i Finnmark.
Begrunnelse:	Dette stabburet stammer fra bureisingstiden. Eksteriøret fremstår som meget opprinnelig.
Omfang:	Fredningen omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Stabbur sett fra nord. Nå overnattingssted. Elvenesstabbur til høyre. Opphavsrett: Politiet.

Stabbur sett fra sør. Ny badstu til høyre. Opphavsrett: Politiet.

Interiør i stabbur, sett mot sør. Opphavsrett: Statsbygg.

Interiør i stabbur, sett mot sør. Hems. Opphavsrett: Statsbygg.

Hems i stabbur. Opphavsrett: Statsbygg.

Interiør i stabbur, sett mot inngang. Opphavsrett: Statsbygg.

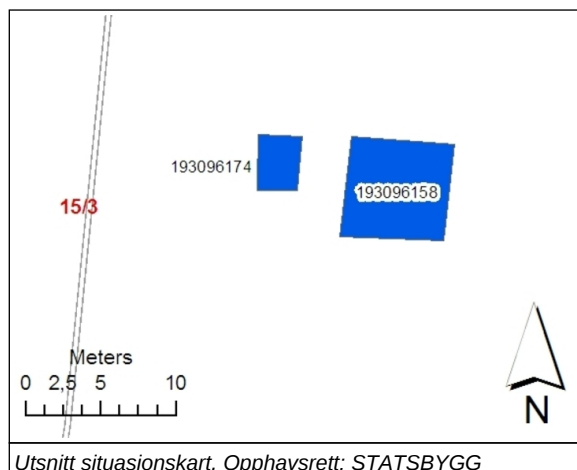
Interiør i stabbur, sett mot nord-øst. Kjøkkenkrok. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 9903370 Nyrud - Stabbur (Elvenes-stabbur)

Kompleks 720 NYRUD POLITISTASJON

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG NORD
GAB nr:	193096174
Gnr/bnr:	15/3
Oppført:	
Byggherre:	
Arkitekt:	
Opprinnelig funksjon:	
Nåværende funksjon:	
Bygningsart:	
Regulering:	Ikke registrert: null
Vernestatus:	Annet vern: Gården ligger innafor grensene til Pasvik naturreservat, Sør-Varanger kommune, vedtatt 15.10.1993.

Utsnitt situasjonskart. Opphavsrett: STATSBYGG

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Stabburet skal ha blitt flyttet fra Elvenes. Det brukes idag som redskapsbod.

Sammendrag bygningshistorie

Stabburet tilhørte opprinnelig tidligere Elvenes grensestasjon (Forsvaret), nå privateid. Stabburet ble bygget som en del av grensestasjonsanlegget. Da anlegget ble solgt ca 1989, fikk politiet tilbud om å kjøpe stabburet og det ble flyttet til Nyrud til bruk som redskapsbod.

Vern

Formål:	Formålet med fredning er å bevare bygningen som eksempel på bureising i Finnmark.
Begrunnelse:	Stabburet er flyttet fra Elvenes grensestasjon. Eksteriøret fremstår som meget opprinnelig.
Omfang:	Fredningen omfatter bygningens eksteriør.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

Elvenesstabbur. Nå redskapsbod. Adkomstvei i bakgrunn med inngangsport til venstre. Opphavsrett: Politiet.

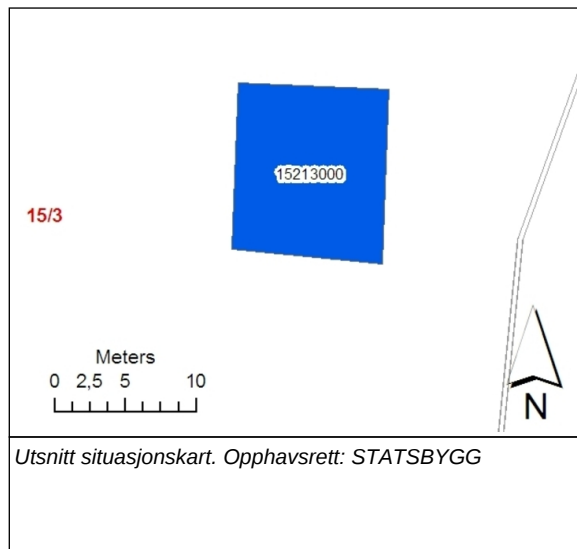
Elvenesstabbur. Til venstre garasje og til høyre stabbur. Opphavsrett: Politiet.

BYGNING 1812 Nyrud Politistasjon (Hovedhus)

Kompleks 720 NYRUD POLITISTASJON

Bygnings- og eiendomsdata

Ansvarssted/etat:	STATSBYGG NORD
GAB nr:	15213000
Gnr/bnr:	15/3
Oppført:	1934 - 1936
Byggherre:	Ingvald og Marie Eriksen - gårdbruker.
Arkitekt:	Byggmester Oskari Seyiela - Tervala Fiinaln.
Opprinnelig funksjon:	Landbruk
Nåværende funksjon:	Offentlig forvaltning
Bygningsart:	Bolig
Regulering:	Uregulert: Kommunedelplan for Pasvik, 28.03.2004, LNF. Gården ligger innafor grensene til Pasvik naturreservat, Sør-Varanger kommune. Forskrift for vern av reservatet ble vedtatt av Miljøverndepartementet 15 oktober 1993. Fylkesmannen i Finnmark har ansvar for forvaltningen av naturreservatet.
Vernestatus:	Annet vern: Gården ligger innafor grensene til Pasvik naturreservat, Sør-Varanger kommune, vedtatt 15.10.1993.

Sammendrag bygningsbeskrivelse

Våningshuset som er i to etasjer med kjeller har midtgangsplan. Første etasje har i dag til sammen fem rom (vindfang, gang, peisestue, kjøkken og bad). Fra gangen kommer vi inn i et større kjøkken orientert mot nordvest. Kjellerluka er inntakt. I tilknytning til kjøkkenet et mindre bad som opprinnelig var spiskammers. Mot nordøst ligger peisestua som har forbindelse til dagens kjøkken. Bygget har to skorsteiner. Lafteteknikk/knuter etter finsk metode.

Midtgangshuset blir også kalt midtkammersbygning eller på svensk parstuga. Midtgangshuset kan ha en enkel eller dobbel bredde. I Sverige og Finland er midtgangshuset kjent fra så tidlig som 1500-tallet, mens de første i Norge er fra Østlandet i første del av 1700-tallet. Fogdgården i Vadsø ble også bygd som midtgangshus, så tidlig som i 1743. Plantypen ble brukt over store deler av landet på 1800-tallet, også på kysten av Nord-Norge, og noen ganger i dobbel bredde. Det var trolig kun de største gårdene og handelsstedene som hadde slike hus. Grunnplanen er i prinsippet symmetrisk, med inngang og gang på midten og et stort rom på hver side. I Nord Norge og Troms ser det ut som Alta og bygdene ved Varangerfjorden har hatt relativt flest midtgangshus. Her er det i stor grad knyttet til kvenene og kulturkontakt med Finland.

Byggmester Oskari Seyiela budde på russisk side av Hestefoss.

Opprinnelige elementer:

- laftede yttervegger
- takform
- gavlpynt med utskjæringer
- veranda: planløsning, volum, vinduer, konstruksjon (panel på utsiden bør utdypes nærmere)
- åpningenes plassering i veggen (vinduer er av nyere dato)

Interiør:

- planløsning

Sammendrag bygningshistorie

Hovedhuset ble oppført i 1935 av bureiser Ingvald Eriksen. Sannsynligvis ble det brukt som fjellstue og rikstelegraf/telefon for offentlige tilreisende. Under krigen i 1939-45 ble huset brukt av tyske soldater. Huset er et av få i Finnmark som ikke ble påtent av tyskerne ved krigens slutt. Huset ble i 1953 overtatt av Justisdepartementet v/ politimesteren i Sør-Varanger og tatt i bruk som politistasjon ved grensen mot Sovjetunionen, senere Russland. Nyrud fungerer fortsatt som politistasjon.

Kilder:

Notat Politiet i Kirkenes 14.11.69

Beretning om "Nyrud politistasjon i Øvre Pasvik" av politibetjentene Jan Olsen og Torvald Ramstad.

Torvald Ramstad, i 2009 ved Konsulatet i Murmansk, kjenner godt til anlegget

Roman av Kåre Holt "Mennesker ved en grense": om Nyrud.

Bodil B. Johanson, "Overenskomsten (...) 50 år 1949-1999", Norsk Grensekommissariat.

Steinar Wikan, "Kolonialisering og bureising i Pasvikdalen", Oslo, 1980.

Steinar Wikan, "Noatun: En ødemarksgård i Øvre Pasvik", Oslo 1991.

Arvid Petterson, "Hus i Finnmark", Fortidsminneforeningen avd. Finnmark, 2005. s.25.

St.meld nr.10 1958 s. 105

BYGNING 1812 Nyrud Politistasjon (Hovedhus)

Kompleks 720 NYRUD POLITISTASJON

Bygningshistorikk

1919	1922	Ingvald Eriksen ervervet grunnen og flyttet til Nyrud i 1919. Det første oppførte huset er det som ble brukt som badstu frem til brannen i 1995. Der bodde Eriksen m/kone og sønn frem til 1934.
1934	1936	Oppføring av hovedhuset. Bruker billig finsk arbeidskraft. Alt tømmer laget på eget sagbruk. 1935: Eriksen åpner gården som fjellstue. (Olsen/Ramstad)
1944		Tyskerne fikk ikke tid til å sette fyr på gården da de ble angrepet av russerne. Høsten 1944 ble alle Statens fjellstuer i Finnmark utslettet av tyskerne. Enkelte ble senere gjenoppbygd (St.meld.nr.10 av 1949, ss.259-260).
1949	1960	Overenskomsten: åpner for "uhindret fløting av trevirke i Pasvikelv". Tømmerfløting frem til utbygging av kraftverket Boris Gleb i 1960.
1953	1954	10. november: Justisdep. kjøper Nyrud for 78 482. Brukt som utestasjon for grensepolitiet. Beskrivelse i St.meld.nr.10 av 1958, s.105: "Innkjøpt for kr. 61240. Skjøtet tinglyst 14. april 1954. Våningshus oppført 1936, laftet tømmer. Grunnflate 86 kvm, kjeller og 1,5 etasje. Ovnstøring. Bygningen benyttes av en tjenestemann for Grensepolitiet. For øvrig er på eiendommen fjøs, stabbur, badstue, hus for lysanlegg, overbygd kjeller, og diverse boder samt båtnaust og vaskehus. Samlet grunnareal 250 mål, hvorav 56 mål dyrket. Eiendommen kjøpt i henhold til kgl. resolusjon av 13. nov. 1953."
1954	1955	Mens Eriksen er arrestert 1953-54 driver ektefellen Marie gården, inntil overtagelse av Staten i 1955. (Olsen/Ramstad)
1955	1957	Nyrud benyttet som fast stasjon for det norske grensepolitiet. Også brukt som foreningshytte av Kirkenes politiforening. (Olsen/Ramstad)
1957	1965	Staten tar gården tilbake i forbindelse med forundersøkelsene for utbygging av kraftanlegg langs Pasvikelva. (Olsen/Ramstad) Industrialisering i Sydvaranger Kirkenes AS og nikkelsmelteverk i Nikel og Zapoljarnyj. Desember 1957: Norsk-russisk avtale om kraftstasjoner i Pasvikfossene. Resultater i samarbeid mellom de to lands grensekommissærer. Utbygging av fire kraftstasjoner: Boris Gleb (1963), Hestefoss (1970) er russiske, mens Skogfoss (1964) og Melkefoss (1978) er norsk.e Alle fire ble bygget av norske firmaer. Et sentralt spørsmål blir praktisk tilrettelegging av grensepassering for arbeidere og utstyr. Oppdemming gjør at vannnivået stiger. (Jubileumskrift Grensekomm.)
1965	1965	Politistasjon fra dette året. Fungert enten som fast stasjon (med fast mannskap) eller som utestasjon for grensepolitiet.
1965	1965	Foretatt en ganske omfattende utbedring av bygget. Sannsynligvis ble vinduene skiftet i denne perioden. 1965: Ominnredet for 62 300 + Innbo løssøre 10 000. 2.etg. antagelig uendret (Notat politiet 14.11.69).
1989	1989	Montert infiltrasjonsanlegg.
1989		Stabbur flyttet fra tidl. Elvenes grensestasjon da dette ble solgt av Forsvaret. Brukt som redskapsbod.
1990	1992	Våningshus pusset opp. Det ble innlagt vann, toalett, strøm. (SEFRAK - info fra GAB).
1991	1991	Garasje bygget dette år. Bygget av Helge Stenbakk, driftsteknikker Kirkenes. Båtnaust og garasje henger sammen i en bygning.
1995		4. aug. 1995: badstuen brenner ned. Okt./nov: ny badstu oppført.
1996	1996	Endel ominnredninger gjort i våningshuset, ny garasje bygges, fjøsbygning revet og solgt, badstu og stabbur flyttet. Videre blir det satt opp et gjerde rundt eiendommen.
1997	1997	Nytt kjøkken montert. Nordveggen kledd med utvendig, stående panel. Takbelegg i "vanlig" papp erstattet med plater.
2001	2002	Badet pusset opp i hovedhus. Nytt panel.
2003	2003	Lagt ny vannledning (elvestadrør).
2004	2009	Ny platting på sørvestfasade.
2009		Det største stabburet blir brukt som overnattingssted og til oppbevaring av utstyr, det minste er redskapsbod.

Vern

Formål:	Formålet med fredningen er å ta vare på hovedhuset som et eksempel på bureising / førkrigsbygning i Finnmark, som et eksempel på finsk lafteteknikk, og som en representant for politiets og Statens virksomhet ved grensen med Russland.
Begrunnelse:	Bygningen stammer fra bureisingstiden. Bygningens utvendige volum og planløsning fremstår som opprinnelig. Gjennom sin plassering og bruk, forteller bygningen viktig nasjonal historie.
Omfang:	Fredningen omfatter bygningens eksteriør og interiør. Av interiør omfatter fredningen planløsning og originale interiørelementer i første og andre etasje.
Vernekategori:	Verneklasse 1, fredning

BYGNING 1812 Nyrud Politistasjon (Hovedhus)

Kompleks 720 NYRUD POLITISTASJON

Interiør

Interiørnr: 03

Interiørnavn: Dagligstue

Beskrivelse:

Interiørnr: 01

Interiørnavn: Vindfang

Beskrivelse:

Interiørnr: 06

Interiørnavn: Soverom i 2 etg.

Beskrivelse:

Interiørnr: 02

Interiørnavn: Trapp

Beskrivelse:

Interiørnr: 04

Interiørnavn: Spisestue

Beskrivelse:

Interiørnr: 05

Interiørnavn: Kontor i 2.etg.

Beskrivelse:

Interiørnr: 07

Interiørnavn: Rom i 2.etg.

Beskrivelse:

BYGNING 1812 Nyrud Politistasjon (Hovedhus)

Kompleks 720 NYRUD POLITISTASJON

Våningshusets østfasade. Opphavsrett: Statsbygg.

Våningshusets sørvestfasade i 2009. Opphavsrett: Politiet.

Våningshusets nordvestfasade i 2009. Opphavsrett: Politiet.

Inngangsparti mot øst. Opphavsrett: Statsbygg.

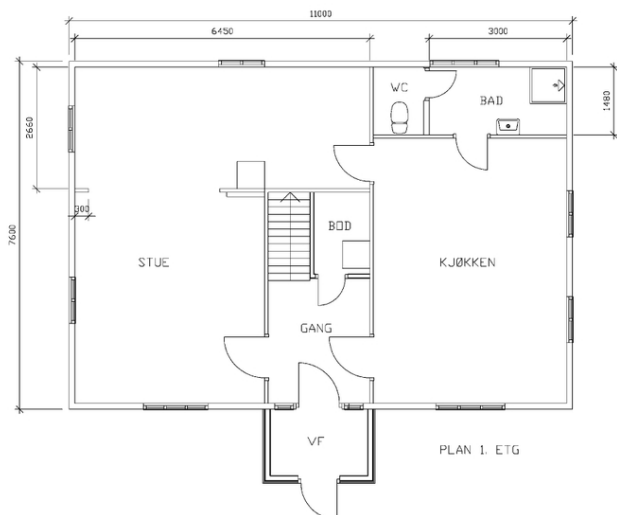
Fasade nord. Opphavsrett: Statsbygg.

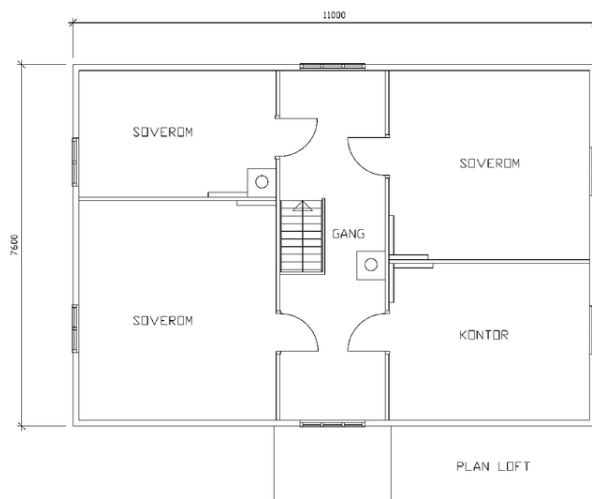
Fasade vest. Opphavsrett: Statsbygg.

BYGNING 1812 Nyrud Politistasjon (Hovedhus)

Kompleks 720 NYRUD POLITISTASJON

Plan av 1 etasje. Fredning omfatter planløsning og opprinnelige interiørelementer. Opphavsrett: Statsbygg.

Plan 2 etasje/loft. Fredning omfatter planløsning og opprinnelige interiørelementer. Opphavsrett: Statsbygg.

Politibetjentenes kontor i 2.etg. Opphavsrett: Statsbygg.

Verandavindu i dag innebygget i vindfanget. Opphavsrett: Statsbygg.

Spisestue sett fra dagligstue i 2009. Opphavsrett: s

Kjellerluke på kjøkkenet. 2004. Opphavsrett: Statsbygg.